

Ajola

A. Jola
TRAMVAJUS Į MONBLANĄ
Romanas

“Aš ten turiu važiuoti. Aš noriu”, -
suvokiau akimirksniu, bet ne iš karto
patikėjau, jog pasiryšiu. Kartais leidžiu
gyventi savyje pačioms
beprotiškiausioms idėjoms. Jos juk
netrukdo. Kartais net nereikia dėti jokių
pastangų, jog jas įgyvendintum. Viskas
išeina savaime. Matyt, per laiko tarpą
tiek priprantu prie savo svajonės, jog ji
tampa mano pačios dalimi...”

© A. Jola, 2010

© Knygute. lt, 2010

GYVENIMAS ARBA TRAMVAJUS Į MONBLANĄ

Niekada negalvoju, jog jis egzistuoja. Tramvajus į Monblaną. Du vagonėliai kelia tave aukšty. Tolyne nuo civilizacijos. Ten, kur prasideda takas, tavo asmeninis kelias į Monblaną.

Kalnai nėra svarbu. Arba atvirkščiai: kalnai - tai beprotiškai svarbu. Savotiškas fenomenas matyti žmones, einančius drauge kalnuose link viršūnės, ir susitikti juos žemai, mieste, civilizacijoje. Mes keičiamės arba skirtingame aukštyje mes atsiškleidžiame skirtingai, tarsi su kiekvienu metru nukristų po sielos apvalkalą, apnuoginantį tavo esmę, kurios dažnai pats nepažįsti, nes nėra reikalo kasdien taip giliai knebinėtis po savo vidų. Kartais tas esminis apsinuoginęs sielos veidas stebėtinai atitinka tą pirmąjį įspūdį, kurį susidarei apačioje, kartais - jis skiriasi, kaip diena ir naktis, verčia susimąstyti, ar dar kada nors norėtum tą žmogų sutikti. Ko aš ieškojau? Kalnų? Savęs?

SAINT - GERVAIS

TRAMWAY DU MONT-BLANC.

Ankstyvas rytas. Dailus medinis melsvas name-lis, tarsi nužengęs iš senovinių pasakų, kuriose viskas baigdavosi laimingai. Keleivių nėra daug, bet visos vietos abiejuose vagonėliuose užimtos. Pranašauja blogą orą, tačiau kol kas čia, žemai šviečia saulė. Pradedam kilti.

Į kalnus važiuoti sugalvojau visai atsitiktinai. Nepriklausau tam išprotėjusių kalniečių ratui, kuris vienuolika mėnesių kledi kalnais, dalinasi kelionių prisiminimais, o vieną mėnesį keliauja. Sėdėjau stomatologo kėdėje. Buvo nuobodu, neturėjau ką veikti, prieš akis plaukė įvairiausi gyvenimo momentai. Pirmą kartą mane užplūdo tokie ryškūs vaizdiniai. Staiga prisiminiau kelionių agentūros lankstinuką, kurį radau pašto dėžutėje prieš mėnesį. Ten siūlė ir kelionę į Monblaną.

“Aš ten turiu važiuoti. Aš noriu”, - suvokiau akimirksniu, bet ne iš karto patikėjau, jog pasiry-

šiu. Kartais leidžiu gyventi savyje pačioms beprotiškesiems idėjoms. Jos juk netrukdo. Kartais net nereikia dėti jokių pastangų, jog jas įgyvendintum. Viskas išeina savaime. Matyt, per laiko tarpą tiek priprantu prie savo svajonės, jog ji tampa mano pačios dalimi. Tuomet viskas ir klostosi, tarsi savaime, be jokių ypatingų pastangų. Svarbiausia - ko nors norėti. Žmonės, žvelgiantys liūdnom akim, nuolat kartojantys: "Aš neturiu jokių norų. Jau seniai." - tokie žmonės mane gąsdina. Aš jų vengiu. Pradžioj dar bandydavau kažką daryti, įkvėpti gyvenimo džiaugsmo, bet ilgai nei supratau, jog negaliu prievarta ar įtikinėjimais ką nors pakeisti. Tai skausmingas ir beprasmiškas laiko gaišimas. Padėti negaliu, o skausmas išlieka ilgam... Pagaliau, gal jiems taip geriau?... Tuo ir guodžiu save, bet giliai giliai širdyje netikiu, tik stengiuos neprisiminti. Negali išgelbėti viso pasaulio, jei jis nenori būti išgelbėtas.

Mes renkamės įvairiausias kelias, įvairiausias būdus, kuriais keičiame savo gyvenimą arba nedarome nieko. Kartais koks nors konkretus tikslas

slepia savyje žymiai daugiau, nei atrodo, kartais tame yra užkoduotas svarbiausias Lemtingo Pasikeitimo momentas, tik niekas to nežino.

Viskas gyvenime yra gražu. Ir tai, kas nėra gražu iš tolo pro prisiminimų rūką atrodo miela ir nostalgiškai kerį.

DIENORAŠTIS

Mano pirmasis prisiminimas susijęs su anapus egzistuojančiais pasauliais, kuriais aš netikiu ir visus pasakojimus apie sugrįžimus iš ten laikau pasakom. Mūsų vaizdinių neįmanoma užfiksuoti ir paversti realiais pavidalais. Kas nubrėš ribą tarp sapno ir realios tikrovės... Bet vis dėlto mano pirmasis prisiminimas egzistuoja mano atminty, padėtas saugioje vietelėje, ir, praėjus daugeliui metų, jo spalvos neblėsta.

Aš gulėjau lovelėje. Mamos nertas tinklas - lovelės kraštas saugojo mane nuo viso pasaulio, ribodamas mano pažinimo erdvę. Visada buvau atkakli ir užsispyrusi. Man norėjosi laisvės... Ir

visom savo išgalėm stengiausi įveikti barjerą. Man pavyko... Aš perlipau... Toliau prisimenu garsą, sunkų kritimą... Išvydau save iš viršaus, tarsi būčiau sklandžiusi palubėje virš savo palikto kūno. Mačiau, guli ant grindų plačiai atmerktom akim, mano auklė Elenutė, jauna mergina pritūpus virš manęs tarpdury. Jos veidas išsigandęs, margas perkelinis chalatėlis, dešinėje rankoje suspaustas grietinės stiklainiukas beveik pilnas rūgštynių... Tai truko trumpą akimirksnį. Akimirksnis, kai buvau išėjusi, nežinau kur, nežinau kodėl sugrįžau. Matyt, stipriai susitrenkiau galvą, nes toliau ilgą laiką neprisimenu nieko... Man buvo devyni mėnesiai. Tai apskaičiavau vėliau, kai buvau jau pakankamai suaugus ir ėmiau domėtis pirmaisiais žmogaus prisiminimais. Rūgštynių nemėgstu iki šiol.

Iki šiol esu užsispyrusi ir beprotiškai myliu laisvę, už kurią vos nesumokėjau savo gyvybe dar kūdikystėje... Ir tai irgi tęsiasi...

Kas pasakys, ar tai tiesa. Kas išaiškins, kaip tas nerealus pasivaikščiojimas ankstyvoje vaikystėje sielų erdvėmis, palikus nejudrų savo fizinį apval-

kalą gulėti ant grindų, nulėmė tolimesnį mano gyvenimą... Aš kartais svarstau, kiek tai yra svarbu arba nereiškia nieko. Viena suvokiau - mes ne tiek daug keičiamės. Mes esame tokie patys, kokie buvom pradžioj, tik patys to nežinom. Save pažįstame bręsdami.

PROTĖVIAI

ELENA Č.

Elena Č. visada buvo užsispyrusi, visada žinojo, ko nori, arba, bent jau, kad darys taip. Po mamos mirties tėvas vedė antrą kartą. Nežinau, kiek jis mylėjo pirmąją žmoną, bet likęs našliu su trim mažais vaikais, matyt, neturėjo kito pasirinkimo. Vestuvių dieną Elena Č. užrakino namus iš vidaus, kitus vaikus nusivedė ant aukšto ir laukė. Pamotė čia neįeis. Jai buvo šešeri ir ji puikiai žinojo, ko nori. Dar geriau žinojo, ko nenori ir nenorės niekada niekada.

Mokytojų seminarija. Mokėsi stropiai, žinojo - mokys vaikus rašto. Toks jos pašaukimas ir pareiga. Viską darė rimtai ir susikaupus, tarsi nuo

to priklausytų visas likęs gyvenimas.

Gyvenimas surikiuotas, lyg teisingų įvykių eilė. Nepaprastas užsispyrimas, tikslo siekimas, dvasios stiprybė ir pareiga. Aš nieko nežinau apie Elenos Č. jausmus. Aš negaliu jų net įsivaizduoti. Jie turbūt buvo paslėpti giliai giliai ir saugomi ten nuo atsitiktinių praeivių.

Elena Č. ir Kostas. Kostas ir Elena Č. Jo linksmas būdas, savotiškas nerūpestingumas, begalinis dzūkiškos sielos gerumas, į kurį telpa viskas: Dzūkijos girios, ištikima draugystė, kvailiausi pokštai, krečiami tam, kad gyvenimas būtų įvairusnis, polinkis į rizikingas avantiūras, intuicija ir, žinoma, beprotiška meilė gyvenimui. Jos tvirtybė, nepajudinamas pareigos jausmas, tikslo žinojimas, pasiaukojimas, ištikimybė principams ir gyvenimui. Vestuvės ir gyvenimas kartu, gyvenimas šalia vienas kito, gyvenimas vieno su kitu. Trys vaikai. Karas. Kostas pateko į avariją. Sunkvežimis prasilenkdamas įsirėmė į tilto turėklą. Kosto koja liko prispausta porai valandų. Karo metai. Ligoninė. Dešimtys operacijų, praktiškai

be narkozės. Visų sutrupintų kaulų skeveldrų išimti neįmanoma. Jau po karo Kostas pateko pas tą patį chirurgą, kuris jį lopė.

- Koks idiotas tave taip sudarkė? - paklausė dabar jau profesorius.

- Jūs, daktare, - Kosto atsakymas buvo lakoniškas ir teisingas, ko gero ir su jumoro atspalviu...

Elena Č. ligoninėje pamatė Kostą. Iš jo buvo likęs vienas šešėlis. Ruošė eilinei operacijai. Elena Č. apsisprendė akimirksniu.

- Aš jį išsivežu namo, - pasakė ji daktarui.

Jos apsisprendimo tvirtumu niekas neišdrįso suabejoti.

Trys maži vaikai ant rankų, Kostas ant patalo ir karas. Elena Č. niekada nesiskundė. Kaip ji viską ištvėrė? Neįsivaizduoju.

Ji daug nekalbėjo. Pasakydavo tik tai, kas būtiną.

Aš nežinau, kokia ji buvo iš tikrųjų, apie ką svajojo, ko siekė, ką mėgo, ką jautė Kostui M., ko

tikėjosi, kas ją labiausiai nuvylė ir kas džiugino. Buvau pernelyg maža ir nesubrendus klausti ir išgirsti atsakymus. Bet žinau tikrai, tvirtybę, sugebėjimą apsispręsti akimirksniu, bet visam gyvenimui paveldėjau iš jos.

KOSTAS M.

Nepaprasto žydrumo akių linksmas pokštiniškas. Draugijos siela. Apie jį burdavosi žmonės. Kuo Kostas M. sužavėjo Eleną Č.? Nežinau. Niekada neklausiau. O dabar ir paklausti nebėra ko. Tuomet, ankstyvoje jaunystėje man atrodė, jog meilė - tai mūsų, jaunų, privilegija. Visi, vyresni, nei dvidešimt penkerių, atrodė beviltiški seniai, net nenutuokiantys apie jausmų egzistavimą. Ką jau kalbėti apie senelius... Bėgant metams, keičiasi amžiaus suvokimo ribos, jos tiesiog prasiplėčia, prasiplečia veik iki begalybės.

Kostas M. buvo aistringas lošėjas. Toks, kuriam begalinį malonumą teikia pats procesas. Iš jo aš paveldėjau polinkį azartiniam žaidimams. Kortos man atrodo, kaip stebuklą stebuklas. Ketinu jas kada nors kolekcionuoti. Kortų parduotuvėlėje

galiu praleisti valandų valandas, tyrinédama skirtingas kalades, liesdama jų slidų paviršių pirštais, glostydamą vien žvilgsniu valetus, damas, karalius, tūzus. Labiausiai man patinka čirvų tūzai ir kryžių valetai. Damos man atrodo kartais pernelyg rafinuotos, kartais pernelyg rūsčios. Karaliai primena gudriai gerų akių smulkius sukčius, turinčius nemažos galios, bet pilnus silpnybės viduje. Pikams jaučiu pagarbią baimę, ypač pikų damai. Iki šiol saugau Kosto Č. Kortų kaladę. Ji yra ypatinga. Tai apvalių kortų kaladė. Ją Kostui Č. padovanojo sūnus, mano tėvas, parvežė iš Amerikos.

Kostas M. mėgo lošti preferansą. Karo metu, po darbo savaitgalį vyrai susėsdavo prie stalo ir nepakildavo nuo jo iki pirmadienio ryto, kuomet jau reikėdavo į darbą. Ar tai patiko Elenai Č.? Vargu, kam gali patikti vyrai, ištisas paras lošiantys preferansą, rūkantys be perstojo prastą tabaką, besiginčijantys tarpusavyje. Ar jie prisimena savo moteris tuo metu, kai sėdi prie stalo ir stebi dalijamas kortas? Vargu. Tuomet jie, tiesiog, gyvena savo paprastą vyrišką gyvenimą savo vyriškame

pasaulyje, pilname tabako dūmų, vyno, azarto ir šnekų. O gal man tik dabar taip atrodo?

Kostas M. mėgo pokštus. Jaunystėje, grįždamas po šokių, su bernais sukeisdavo kaimo šunis vietomis. Padėjo savo draugui pavogti nuotaką vestuvių dieną tiesiai iš vestuvininkų panosės, ir skubiai suorganizavo jų sutuoktuves, kol giminės ir artimieji nespėjo susigaudyti, kas vyksta. Nežinau, kaip sureagavo turtingas eksjaunikis, bet tikri jaunieji nugyveno ilgą ir laimingą gyvenimą. Aš kartą buvau pas juos svečiuose. Stebėdama jų šiltas šypsenas ir žvilgsnius, skirtus vienas kitam, trumpučius prisilietimus, sėdint prie stalo, aš galvojau, kaip tai yra gražu, nereikia nieko klausyti, jų abiejų tarpusavio šilumos užteko visiems aplinkui. Naiviai tikėjausi, jog ir manęs laukia toks pats likimas. Dieve mano, kaip aš klydau...

Kostas M. mėgo šventes, įvairius susibūrimus. Šventadieniais pilni namai žmonių. Vasarą stalas lauke, klegesys ir, žinoma, naminis vynas. Aš neprisimenu to vyno skonio, gal man jo ir neteko ragauti, bet visada ilgiuosi to jaukaus šurmulio, kur skamba juokas, Kosto M. pasakojimai, jau

dabar net nežinau apie ką, kur niekas nepriekaištauja ir nerodo savo nepasitenkinimo. Gal visi laimingi tą akimirksnį? O gal aš tai išsaugojau savo prisiminimuose, nes labai norėjau išsaugoti... Ne, liko nuotraukos, jose matau lygiai tą patį, ką jaučiu, vartydama negausius vaikystės prisiminimus.

Iš Kosto M. aš paveldėjau ypatingą meilę svečiams ir įvairiems vakarėliams, kuriuos mėgstu organizuoti pati susigalvodama egzotiškų patiekalų degustacijas, originalių temų pokalbiams, etc., paveldėjau gyvenimo džiaugsmą, potraukį kortoms bei kitiems azartiniam žaidimams, polinkį į avantiūras, subtilų įžvalgumą, gebėjimą suburti apie save kompaniją, na ir, žinoma neišsenkančią begalinę meilę žmonėms....